

9. Махлоуп Ф. Производство и распространение знаний в США / Ф. Махлоуп. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 416 с.
10. Мильнер Б.З. Управление знаниями / Б.З. Мильнер. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 178 с.
11. Философский энциклопедический словарь. – М.: Сов. энцикл., 1983. – 840 с.
12. Информационные технологии в бизнесе / под ред. М. Желены. – СПб.: Питер, 2002. – 1120 с.

Изложены результаты теоретического исследования, посвященного вопросам особенности управления работниками субъектов хозяйствования, владеющими знаниями.

Ключевые слова: *работники, владеющие знаниями, организационные знания, трансформация знаний.*

The results of theoretical research, sanctified to the questions of management feature by the workers of management subjects, which have own knowledge, are expounded.

Key words: *workers, who have own knowledge, organizing knowledge, transformation of knowledge.*

Одержано 24.09.2013.

УДК 65.011.3

І.М. Посохов

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ РИЗИКІВ КОРПОРАЦІЙ

Виконано аналіз наукових розробок вчених з проблеми дослідження методів оцінки ризиків, порівняльний аналіз основних розглянутих методів оцінки ризику. Запропоновано технологію проведення експертних оцінок ризиків корпорації, розкрито специфіку цієї технології.

Зроблено висновок, що для успішного ведення бізнесу необхідне поєднання класичних методів оцінки та управління ризиками із математико-статистичними та сучасними методами з використанням програмування.

Ключові слова: *ризик, методи оцінки ризиків, класифікація ризиків, корпорація.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні в умовах циклічного розвитку світової економіки актуальна проблема сталого розвитку економіки України. Його забезпечення неможливе без ефективного управління вітчизняними корпораціями, побудови та використання ефективної системи ризик-менеджменту в корпораціях, що потребує достовірної оцінки їх сучасних ризиків та розробки класифікації методів їх оцінки. Це дозволить удосконалити як методологію ризикології, так і практику управління ризиками вітчизняних корпорацій. Актуальність цієї проблеми та практичне значення вплинули на вибір теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки збільшилася кількість наукових досліджень і публікацій зарубіжних та вітчизняних науковців і практиків з ризик-менеджменту, таких як В. Авдійський, В. Вітлінський, В. Внукова, О. Кузьмін, А. Лобанов, В. Лук'янова, В. Федосова, А. Чугунов та ін. У цих публікаціях досліджено деякі питання оцінки окремих видів ризиків. Разом із тим питання дослідження методів оцінки ризиків корпорацій та їх класифікації не знайшли відображення в наукових публікаціях.

Метою статті є дослідження наукових розробок учених з цієї проблеми, розробка технології проведення експертних оцінок ризиків та класифікації методів оцінки ризику корпорацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність управління ризиком визначається методами оцінки і способами управління ризиком.

Оцінка ризику – визначення ступеня ризику. Методи аналізу та оцінки ризику поділяють на кількісні та якісні. Якісна оцінка, як правило, заснована на експертних методах оцінки, що використовують шкали і бали як базу для виміру. Якісну оцінку легше виконати, при цьому результати оцінки досить наочні.

Якісний аналіз є основою для подальшого кількісного аналізу ризиків. Якісна оцінка корпоративних ризиків – це процес проведення якісного аналізу і трансформації списку ризиків, складеного під час ідентифікації з урахуванням їх пріоритетів.

Основними цілями етапу аналізу ризиків є їх ранжування та визначення найбільш небезпечних ризиків, для подальшої роботи з якими необхідно передбачити ресурси. При цьому якісно оцінюються ймовірність ризику і вартісна оцінка прогнозних наслідків реалізації ризиків корпорації. Для цього ризик-менеджмент визначає найбільш небезпечні ризики корпорації. Для ефективного управління ризиками корпорації слід виділити ресурси для розробки і реалізації відповідних стратегій, а також виявити несуттєві ризики, впливом яких можна знехтувати. Ризикам приписуються ранги, що характеризують їх узагальнений негативний ефект. Таким чином, ризик-менеджмент розглядає найбільш небезпечні ризики корпорації, задає пріоритети їх оцінки та управління і формує перелік найбільш небезпечних ризиків [1].

У дослідженнях [1; 2; 3; 5; 6], які присвячено проблемам ризику, виділено кілька груп методів, що дозволяють провести кількісну оцінку ризику:

1) статистичні методи (однофакторні, багатфакторні): модель Маркова; Risk Metrics, Value at Risk (VaR);

2) розрахунково-аналітичні методи: перевірка стійкості показників і виявлення граничних значень параметрів, оцінка на основі аналізу фінансових показників діяльності корпорації (на основі фінансового аналізу і розрахунку коефіцієнтів), визначення точки беззбитковості; аналіз чутливості, побудова дерева рішень, коригування параметрів, експертні методи, імітаційне моделювання, метод Монте-Карло, аналіз сценаріїв тощо;

3) метод експертних оцінок.

Статистичні методи ґрунтуються на дослідженні статистики збитків у діяльності корпорацій, визначенні частоти виникнення і конкретного рівня збитків і прогнозуванні ймовірності збитків. Статистичні методи розгля-

даються стосовно поняття зон і меж ризику. Точки, що визначають рівень збитків і ймовірність появи цих збитків, описуються за допомогою статистичного аналізу досить великого масиву даних. Основою цієї групи методів є розрахунок коефіцієнта варіації, середньоквадратичного відхилення та дисперсії.

Подальший розвиток цієї групи методів привів до розробки методу «дерева рішень», який використовується для оцінки ризиків рішень, що мають певну кількість варіантів розвитку. Метод варіації параметрів управлінського рішення дозволяє досліджувати взаємозв'язки, які існують між пояснюючими і результуючими змінними шляхом зміни перших. Метод сценаріїв припускає розробку оптимістичного, песимістичного і найбільш ймовірного варіанту реалізації події з розрахунком усіх результуючих показників.

Сьогодні активно використовуються методи експертних оцінок, які необхідні для вирішення складних завдань оцінки, коли масив інформації досить обмежений або коли фактори складно виразити кількісно.

Методи експертних оцінок використовуються в різних сферах діяльності. Особливість методів експертних оцінок полягає у відсутності математичних доказів ефективності прийнятих рішень на основі експертних оцінок.

На думку ряду вчених [1; 2; 3; 5; 6; 9], найбільш достовірний результат експертної оцінки ризику отримують при порівнянні аналогічних ризиків. Як базу порівняння, як правило, розглядають певну величину ризику – пороговий рівень ризику. Як критерії визначення порогового рівня ризику можуть розглядатися два варіанти: за малої ймовірності, передбачуваний розмір збитку корпорації буде значним; за невисокого розміру збитку корпорації, він буде мати високу ймовірність настання (не менше 0,1).

Методи експертної оцінки універсальні, тому що можуть використовуватися незалежно від наявності вихідної інформації для оцінки різних типів ризику. Однак необхідно враховувати суб'єктивізм оцінок експертів, тобто певну ймовірність отримання неточних, приблизних, результатів. Результати аналітичної, статистичної та експертної оцінок ризиків є основою для управління ризиками корпорацій.

Головним недоліком інформації, одержуваної від експертів, є її суб'єктивність. Підвищити об'єктивність оцінки можна за рахунок зіставлення думок різних експертів, так нівелюється вплив відхилення, зумовленого специфікою суб'єктивного погляду. Це робиться за рахунок структурованого опитування експертів, зокрема, у рамках методу «мозкового штурму» та методу експертних оцінок. Технологію проведення експертних оцінок ризиків наведено на рис. 1. Специфіка технології роботи з експертами полягає у наявності фахової підготовки та практичного досвіду експертів з ризик-менеджменту, фінансового менеджменту, розробці чітких прозорих правил визначення загальних оцінок на основі індивідуальних експертних оцінок, що не повинні мати двоякого трактування, аналіз та обробка результатів експертних оцінок повинні виконуватися за допомогою сучасних інформаційних технологій, методів з використанням програмування та математико-статистичних методів. Ця технологія може використовуватися для оцінювання ризиків корпорацій: економічних, фінансових, інформаційних, інвестиційних (проектних).

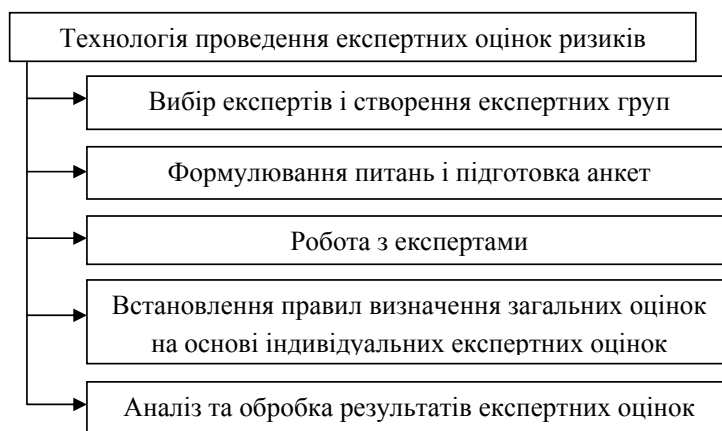

Рис. 1. Технологія проведення експертних оцінок ризиків корпорацій (розроблено автором)

Вибір методів оцінки ризиків корпорації залежить від доступності інформації, що необхідна для оцінки ризику; можливості якісної оцінки ризику; можливості кількісної оцінки ризику; простоти розрахунків; можливості оцінки ризику корпорації в динаміці.

Необхідно виділити підходи до оцінки ризиків корпорації: на основі визначення показників корпорації, які характеризують наслідки прояву ризиків; на основі визначення показників корпорації, що характеризують фактори ризику; шляхом розрахунку показників, які відображають як наслідки, так і можливості прояву ризиків у корпораціях; урахування ймовірності зміни впливу ризику; засновані на моделях, сценаріях розвитку подій під впливом середовища корпорації. Методики оцінки ризиків корпорацій наведено в табл. 1. Порівняльний аналіз основних розглянутих методів оцінки ризику наведено в табл. 2 [8, с. 29–32].

Таблиця 1

Методики оцінки ризиків корпорацій*

Категорія	Характеристика	Приклади	Позитивні якості	Негативні якості	Сфера застосування
Статистичні	Базуються на аналізі статистичної інформації та моделюванні	Моделі опціонів і арбітражного ціноутворення	Можливість моделювання сценаріїв, висока точність розрахунків, часткова стандартизація	Ризик відповідності обраної моделі, високі витрати на інформатизацію та аналіз інформації	Ринкові ризики, інвестиційні ризики
Розрахунково-аналітичні	Базуються на зборі і достовірному аналізі даних та прийнятті	Фінансовий аналіз, рейтингові методики, аналіз	Широке застосування, можливість об'єктивної оцінки за	Суб'єктивізм оцінок, відсутність стандартів	Інвестиційні, кредитні, операційні ризики

Категорія	Характеристика	Приклади	Позитивні якості	Негативні якості	Сфера застосування
	рішень на основі комплексного аналізу кількісних та якісних показників	страхового покриття ризиків	невисоких витрат		
Експертні	Базовані на аналізі якісних та кількісних показників корпорації із застосуванням методології порівняльних оцінок і ранжування	Ранжування ризиків Інженерні оцінки	Невисока вартість	Важко отримати фінансові оцінки ризику, висока залежність від суб'єктивної думки експертів	Виділення пріоритетів, складання карти ризиків

*Складено автором за [7, с. 39].

Таблиця 2

Порівняльний аналіз методів оцінки підприємницького ризику

Методи оцінки ризиків	Кількісна оцінка	Якісна оцінка	Простота розрахунків	Доступність інформації	Можливість оцінки в динаміці
Метод оцінок експертів	+	+	+	+	+
Метод рейтингових оцінок	- +	+	+	+	+
Статистичні методи оцінки	+	+	+	+	+
Точка беззбитковості	+	-	+	+	-
Перевірка стійкості і встановлення порогових значень параметрів проекту	+	-	+	+	-
Коригування параметрів проекту	+	+	+	+	-
Метод дерева рішень	+	+	+	-	-
Аналіз сценаріїв	+	+	-	-	+
Імітаційне моделювання (метод Монте-Карло)	+	-	-	+	+
Оцінка на основі аналізу фінансових показників	+	+	+	+	+

Висновки. Таким чином, робимо висновок, що дослідження методів оцінки ризиків, розроблена технологія проведення експертних оцінок ризиків дають можливість удосконалити процес оцінки ризику корпорації.

До основних принципів технології оцінки ризику в системі ризик-менеджменту відносять: системний аналіз складових елементів ризиків – факторів, причин формування рівня корпоративного ризику і його наслідків; відокремлену оцінку різноманітних видів ризику. Взаємозв'язок і взаємобумовленість оцінки та управління ризиками є основною умовою зростання ефективності функціонування системи ризик-менеджменту корпорацій.

Для успішного ведення бізнесу необхідне поєднання класичних методів аналізу та управління ризиками із математико-статистичними та сучасними методами з використанням програмування. Саме таке поєднання дає змогу оцінити економічні та фінансові ризики корпорації максимально ефективно, із можливістю використати результати оцінки для вдосконалення бізнесу на практиці, прийняття важливих бізнес-рішень.

Всебічний аналіз та комплекс заходів, спрямований на нейтралізацію ризиків, є секретом успіху сучасних проектів корпорації. У ряді випадків ключове значення для розуміння ризику має не важливість конкретного показника, за допомогою якого вимірюється ризик, а загальна стійкість майбутнього результату, ідея чутливості оцінки зміни результатів при змінах основних параметрів процесу. Якщо зміни результатів не великі, то чутливість відносно мала, а стійкість прогнозу досить велика. Існують спеціальні заходи вимірювання чутливості.

Результати проведеного дослідження дають змогу підвищити ефективність управління ризиками корпорацій шляхом більш якісної їх оцінки.

Перспективами наукових досліджень є дослідження методів управління ризиками корпорацій.

Список використаних джерел

1. Авдийский В.И. Прогнозирование и анализ рисков в деятельности хозяйствующих субъектов: научные и практические основы: монография / В.И. Авдийский, Ш.Р. Курмашов. – М.: ФА, 2003. – 392 с.
2. Вітлінський В.В. Ризикологія в економіці та підприємстві: монографія / В.В. Вітлінський, Г.І. Великоіваненко. – К.: КНЕУ, 2004. – 480 с.
3. Внукова Н.М. Економічна оцінка ризику діяльності підприємств: проблеми теорії та практики: монографія / Н.М. Внукова, В.А. Смоляк. – Харків: ІНЖЕК, 2006. – 182 с.
4. Зоріна О.А. Методи аналізу фінансових ризиків / О.А. Зоріна // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку контролю і аналізу. – 2011. – № 2 (20). – С. 221–229.
5. Кузьмін О.Є. Управління та зниження рівня ризиків енергозабезпечення підприємств: монографія / О.Є. Кузьмін, Н.Ю. Подольчак, В.Є. Матвіїшин; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Львів: Міські інформаційні системи, 2011. – 235 с.
6. Лук'янова В.В. Діагностика ризику діяльності підприємства: монографія / В.В. Лук'янова. – Хмельницький: ПП В.В. Ковальський, 2007. – 312 с.
7. Мамаева Л.Н. Управление рисками: учебн. пос. / Л.Н. Мамаева. – 2-е изд. – М.: Дашков и Ко, 2012. – 256 с.

8. Федосова Р.Н. Управление рисками промышленного предприятия: опыт и рекомендации: монография / Р.Н. Федосова, О.Г. Крюкова. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2008. – 125 с.

9. Энциклопедия финансового риск-менеджмента / под. ред. канд. экон. наук А.А. Лобанова и А.В. Чугунова. – 4-е изд., испр. и доп. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2009. – 932 с.

Выполнены анализ научных разработок ученых по проблеме исследования методов оценки рисков и сравнительный анализ основных рассмотренных методов оценки риска. Предложена технология проведения экспертных оценок рисков корпорации, раскрыта специфика этой технологии, Сделан вывод, что для успешного ведения бизнеса необходимо сочетание классических методов оценки и управления рисками с математико-статистическим и современными методами с использованием программирования.

Ключевые слова: *риск, методы оценки рисков, классификация рисков, корпорация.*

The analysis of scientific research scientists on the issue of risk-assessment study, a comparative analysis of the main methods considered risk assessment. A technology expert assessments of risks Corporation disclosed the specifics of this technology, the conclusion is drawn that for a successful business requires a combination of classical methods of risk assessment and management with mathematical and statistical methods and using modern programming.

Key words: *risk, risk assessment methods, classification of risks, the corporation.*

Одержано 3.10.2013.

УДК 330.341.1

Н.Е. Рогоза

СИСТЕМНЫЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ СТРАТЕГИЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ

Рассмотрены проблемы формирования стратегических решений по инновационному развитию экономики, модели и подходы формирования внутреннего отечественного рынка, учитывающие процессы его самоорганизации, государственного регулирования, особенности и ценности земельных ресурсов Украины.

Ключевые слова: *отрасль, инновационное развитие, стратегическое решение, управленческое решения, модели развития.*

Введение. Позитивное влияние глобализации не бесспорно, так как ее противники утверждают, что глобализация, скорее, способствует разделению мировой экономики и консервации технологического уклада отстающих государств на определенных стадиях технологического прогресса в интересах более развитых экономик. Такое явление получило название «дивер-